

ROJAVA ÇÖZÜM SÜRECİ DENKLEMİNİN NERESİNDE?

Ortadoğu coğrafyasında vuku bulan siyasal gelişmeleri ele aldığımızda 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve daha sonra sırası ile Libya, Mısır ve Suriye'de ortaya çıkan Arap Baharı, bölgenin yeniden dizayn edilmesinde belirleyici bir yere sahiptir. Ortadoğu'daki gelişmeleri Türkiye ekseninde ele aldığımızda, özellikle Suriye'de başlayan iç çatışmalar ve ülkenin *de facto* bir şekilde üçe bölünmesi, Türkiye'nin iç ve dış politikasının yeniden tasarlanmasını zorunlu hale getirdi. Özellikle, Suriye'nin kuzeyinde (Rojava) ideolojik ve örgütsel olarak PKK ilişkili Demokratik Birlik Partisi (PYD) kontrolünde otonom bir yapının

ortaya çıkması ile beraber, iç ve dış politikada yeni denklemler kurmak, Türkiye için adeta kaçınılmaz oldu. Bundan dolayıdır ki 2012 yılında PYD'nin Rojava bölgesinin neredeyse tamamının kontrolünü ele geçirmesiyle birlikte dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, sınırdaki terörist bir yapılanmaya izin vermeyeceklerini sert bir üslup ile dile getirdi. Bunun üzerine dönemin PKK sözcüsü Murat Karayılan da, "Rojava'ya müdahale olursa tüm Türkiye keskin bir savaş alanına döner" demiş ve PKK, 'Devrimci Halk Savaşı taktiği' olarak adlandırdığı, alan kontrolüne dayalı bir savaş başlattı.

Hükümetin IŞİD'le savaşan PYD'ye yardımını ağırdan almasının asıl amacının, IŞİD'in Kürtleri yıpratması ve Rojava'daki Kürt kantonlarının son bulması olduğu yönündeki iddialar, gerçekliği yansıtmasa da şu bir gerçektir ki Türkiye güneyinde bir Kürt yapılanması daha istememektedir. Zira bunu kabul ettiği an, PKK'nın meşruiyetini onamış olacağını bilmektedir. Bu bakımdan Rojava konusu ile çözüm sürecini mümkün oldukça ayırmaya çalışmaktadır.

Mehmet ALACA

PKK'nın başlattığı devrimci halk savaşı ile devletin sıkı güvenlik önlemleri karşılıklı bir zafere dönüşmediği gibi bölgeyi tam aksine daha da büyük bir kaosa sürükledi. Yine bu çatışmalara paralel olarak aynı dönemde cezaevlerinde başlayan açlık grevleri ile Türkiye adeta yeni bir krizin eşiğine geldi. Krizin cezaevinde ölümlere ve toplumsal bir çatışmayı ortaya çıkarma riskinin oluşmaya başlaması ile beraber, Öcalan ile görüşmelerin zeminini de oluşturdu. Görüşmelerin ilk pratik sonucu, cezaevlerinde açlık grevlerinin bitmesi ve sonrasında Türkiye'nin Rojava bölgesine müdahalesinin gündemden düşmesi oldu.

Hükümet adına MİT ve PKK adına Öcalan ile yürütülen görüşmelerin her ne kadar 2012 yılında başladığı tahmin ediliyorsa da belli bir denkleme oturtulması, hatta Öcalan ile Kürt kitlesinin çözüm süreci üzerinden buluşması, 2013 yılı Nevroz'unda gerçekleşebildi.

Yine ifade edilmelidir ki her ne kadar, Öcalan'ın 2013 Nevroz'unda okunan mesajıyla iki taraf açısından çözüm süreci, belli bir zemine oturtulmuş ve süreçte bir normalleşme sağlanmış olsa da Erdoğan ve Öcalan, Suriye'nin Kürt bölgesindeki gelişmeleri 'kırmızı çizgi' olarak ilan etmeyi sürdürdüler. Yine aynı şekilde, Rojava'ya yönelik temkinli politikalara rağmen Türk siyasi otoriteleri Rojava'nın lideri Salih Müslim ile temaslar kurmuş ve Müslim defalarca Türkiye'ye davet edilmiştir.

Türkiye ve PKK arasında karşılıklı var olan bu normalleşme süreci ve aynı zamanda temkinlilik ve güvensizlik, Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) örgütünün ortaya çıkması ile beraber yeni bir aşamaya taşındı. Özellikle, IŞİD'in Suriye'nin kuzeyindeki Kobani'ye saldırmasıyla, PKK'nın Türkiye'ye yönelik söylemleri daha da sertleşti. IŞİD'in saldırılarını arttırması, hatta Kobani'nin düşmesinin tahmin edildiği bir durumda, PKK-KCK yönetimi, sorunu Türkiye ile ilişkilendirip çözüm sürecinin biteceğini dile getirerek yeniden savaş sinyali verdi. Hatta KCK Yürütme Konseyi'nin, "18 aydır sürmekte olan karşılıklı ateşkesin koşullarının ortadan kalktığı" yönündeki açıklamasından sonra; Abdullah Öcalan, Kobani'nin IŞİD kuvvetlerine düşmesi durumunda, barış sürecinin çökebileceğini ifade etti. Yukarıda verilen detaylar ışığında ele aldığımızda, birçokları tarafından merak edilen, peki "Kobani'yi böyle önemli kılan nedir?" sorusu daha da anlam kazanmaktadır.

Rojava ve PKK'nın Meşruiyet Çabası

Kobani, PKK ve Türkiye arasındaki üçlü ilişkiyi anlamak için öncelikle PKK'nın Kobani ile ilişkisini daha doğrusu Rojava ile ilişkisini irdelemek gerek.

Abdullah Öcalan'ın 12 Eylül darbesi öncesinde Türkiye'den ayrılarak Kobani'ye geçmesiyle PKK'nın Rojava serüveni başladı. Abdullah Öcalan'ın doğrudan siyasi örgütlenme çalışması yürüttüğü bir bölge olması hasebiyle Rojava, PKK terminolojisinde 'Küçük Güney' ya da 'Önderlik alanı' olarak adlandırılmaktadır.

Gerek coğrafi gerekse tarihsel ve entelektüel anlamda, Rojava'nın tüm Kürtler için öneminin farkında olan Öcalan, tutuklanmadan kısa süre önce Suriye'de bir parti örgütlenmesine gidilmesi talimatını verdi. Suriye istihbaratının bütün engelleme ve tasfiyelerine rağmen PYD, 2003 yılında kuruldu ve bölge halkından ciddi bir destek aldı. Kendi toplumsal tabanının gücünün farkında olan PYD, Arap Baharı'nı fırsata çevirerek, Esad'ın bilinçli olarak boşalttığı alanları kontrol altına aldı. Bu kontrol, Türkiye'deki siyasal ve silahlı savaş ile amacına yeterince ulaşamayan PKK'nın tarihinde elde ettiği en önemli mevzi olmuştur. Aslında bir bakıma illegal yapısını legalize etme fırsatı da yakalamıştır. Bu yüzden, iki yıldır ilan edilen üç kantonlu (Afrin, Kobani ve Cizre) Rojava aslında Abdullah Öcalan'ın demokratik özerklik olarak formüle ettiği teorinin adeta pratik uygulama alanı olmuştur.

PKK'nın Rojava'da 80'li yılların başına kadar giden çalışmaları, bölge üzerinde meyve vermiş ve örgütün silahlı kanadında hem nicel hem de nitel olarak Suriyeli Kürtler ciddi bir ağırlık oluşturmuştur. HPG genel komutanlığı yapan Bahoz Erdal ve Nurettin Sofi gibi isimler Suriye Kürtlerinin PKK içerisindeki etkinliğini açıklayan en iyi iki örnektir. Yukarıda sorduğumuz soruyu bu minvalde ele aldığımızda, Suriye'nin geleceği ile ilgili var olan birçok spekülasyonu da göz önünde bulundurarak, söylenebilir ki Rojava PKK'nın Ortadoğu'daki serüveninin en hassas tarafını oluşturmaktadır. Zira Rojava'da IŞİD'e karşı verilen mücadele, PKK'ya bölge siyaseti üzerinde söz söyleme fırsatı sunmuştur. ABD'nin Salih Müslim ile gerçekleştirdiği gizli görüşmeleri ilk kez açıktan gerçekleştirmesi de buna örnek gösterilebilir.

Kobani neden bu kadar önemli sorusunu bu tartışmalar ışığında ele aldığımızda, denilebilir ki son günlerde Türkiye'de Kobani kaynaklı yükselen tansiyonun en büyük sebebi, Kobani'nin IŞİD saldırıları sonucunda düşme olasılığıdır. Çünkü Kobani düşerse PKK Paris Komününün yaşadığı trajik yenilgiyi yaşayacaktır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki Kobani'nin düşmesi, IŞİD'in asıl hedefi olan petrol zengini Cizre Kantonu ve Haseke bölgesini ele geçirmesine de yol açacaktır.

PKK'nın kendisine atfettiği gücün aslında bir gerçekliğe tekabül etmediği, en azından yüzlerce köyün IŞİD'in denetimine geçmesi ile ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, Kobani'de yaşanan dramın sorumluluğunu Ankara'ya mal etme çabasına giren PKK, kendi sorumluluğunun üzerini örtmeye çalışmaktadır.

Çözüm Sürecinin Sürdürülebilirliği

Yukarıda ifade edilen açıklamalar, Kobani ile Çözüm Süreci'nin PKK tarafından birbirleri ile ilişkilendirildiğini açıkça göstermektedir. PKK, Kobani ve daha genelde Rojava'daki gelişmeleri, Türkiye'de yürüyen Çözüm Süreci'nin dışında değil içinde, hatta onun bir parçası olarak görmektedir. Bu yüzden Kürt siyasi hareketi, Ankara'nın Kobani'ye hassasiyetle yaklaşım oradaki yönetimle iyi ilişkiler kurmasını istemektedir. Bundan dolayı, PKK Türkiye'nin IŞİD'e karşı oluşturulan koalisyon içinde yer almasını yeterli görmekte, ayrıca, Türkiye'nin kapılarını IŞİD zulmünden kaçan Kürtlere tamamıyla açmasını ve Kobani'ye silah sevkiyatının da yapılacağı bir koridor açılmasını talep etmektedir. PKK'nın bu talepleri, daha doğrusu koridor açma talebi, Ankara tarafından uzun süre kabul görmedi. Buna dayanarak PKK, Ankara'nın Rojava'yı boğmak istediğini ve sebep ile IŞİD'e destek verdiğini iddia etmektedir.

Tabi, burada sorulması gereken soru, "PKK sadece koridor açılmadığı için mi Türkiye'yi IŞİD ile ilişkilendiriyor?" dur. Son dönemde Kandil'den gelen sert açıklamaların gayesi, hükümet ile masada oturan Öcalan'ı güçlü kılmaktır. PKK'nın egemenliği altındaki Kobani'de IŞİD ilerlemesi ve yüz binlerce insanın bölgeden göç etmek zorunda kalması, örgütün çaresizliğini dünyaya haykırmasına neden olmuştur. Zira PKK'nın kendisine atfettiği gücün aslında bir gerçekliğe tekabül etmediği, en azından yüzlerce köyün IŞİD'in denetimine geçmesi ile ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, Kobani'de yaşanan dramın sorumluluğunu Ankara'ya mal etme çabasına giren PKK, kendi sorumluluğunun üzerini örtmeye çalışmaktadır.

Tüm bu gelişmelere atfen, taraflar arasında sarf edilen ağır sözler, Çözüm Süreci'nin bittiğinin bir nişanesi olarak okunsa da sürecin artık bu denli kırılmış olmadığı ıskalanmaktadır. Çözüm Süreci'nin başlaması üzerinden geçen iki yıla yakın süre, taraflara sorunları aşma becerisi ve sürece direnç kazandırmıştır. Bu yüzden, Öcalan Çözüm Süreci'ne çok büyük bir anlam yüklemektedir ve mevcut koşullar altında Öcalan'ın süreçten vazgeçmeyeceği açıktır. Zira örgüte göre barışın sürdürülebilirliği Öcalan'a bağlıdır. Olası bir savaş kararının örgüt için doğru bir hamle olmayacağı da bir gerçektir. Rojava'da hâlihazırda süren savaşa, bir de Türkiye'nin eklenmesi, PKK açısından siyasi ve askeri açmazlara yol açacaktır. Bunun yanında, IŞİD'e karşı verdiği mücadelede uluslararası aktörler nazarında elde ettiği meşruiyeti kaybedebilir. Bu faktörler, PKK zaviyesinden Çözüm Süreci'ni Rojava'ya rağmen devam ettirecektir.

Türkiye'de zaman zaman güvenlikçi bir söylem kullanılsa bile Çözüm Sürecinden asla vazgeçilmeyeceği, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından sık sık dile getirilmektedir. PKK tarafından Kobani'ye yapılan saldırınının barış sürecini riske attığı açıklamalarına rağmen, Davutoğlu, hükümetin siyasetini çözüm sürecinin devamı üzerine kurduğunu ve geri dönmenin karşıya geçmekten daha maliyetli olacağını belirtmektedir. Hepsinin ötesinde hükümet Kürtlerle kavgalı bir Türkiye'nin yeni ufuklara açılmayacağını bilmektedir.

Türkiye'nin Rojava Politikası

Hükümetin IŞİD'le savaşan PYD'ye yardımı ağırdan almasının asıl amacının, IŞİD'in Kürtleri yıpratması ve Rojava'daki Kürt kantonlarının son bulması olduğu yönündeki iddialar, gerçekliği yansıtmasa da şu bir gerçektir ki Türkiye güneyinde bir Kürt yapılanması daha istememektedir. Zira bunu kabul ettiği an, PKK'nın meşruiyetini onamış olacağını bilmektedir. Bu bakımdan Rojava konusu ile çözüm sürecini mümkün oldukça ayırmaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin IŞİD'e karşı mücadelede öne sürdüğü uçuşa yasak bölge ilan edilmesi, Suriye toprakları içinde güvenli bir bölge oluşturulması, işbirliği yapılacak olan grupların eğitilmesi ve donatılması konuları da PYD ile olan ilişkileri daha da germektedir. HDP de bu yüzden tezkereye destek vermedi. Güvenli bir

PKK tarafından, Kobani'ye yapılan saldırınının barış sürecini riske attığı açıklamalarına rağmen, Davutoğlu, hükümetin siyasetini çözüm sürecinin devamı üzerine kurduğunu ve geri dönmenin karşıya geçmekten daha maliyetli olacağını belirtmektedir. Hepsinin ötesinde hükümet Kürtlerle kavgalı bir Türkiye'nin yeni ufuklara açılmayacağını bilmektedir.

bölge kurulması halinde Türkiye'nin işgalci bir devlet olacağını ifade eden PYD lideri Salih Müslim, "Kobani düşerse, bundan Türkiye sorumludur. IŞİD'e karşı durmuyor. Ağır silah desteği için katkı vermiyor" eleştirileri, Türkiye'den "Esad'a karşı, Özgür Suriye Ordusu'nun (ÖSO) yanında savaşacağınıza söz verin" yanıtını alması, iki aktör arasındaki gerilimin açmazlarını izah etmektedir.

Bu yüzden, Türkiye'nin IŞİD karşıtı koalisyonda etkin bir rol üstlenmesi, Çözüm Süreci'nin risklerini azaltır, ona duyulan güveni artırır. "IŞİD ile yeterince mücadele edilmiyor" diye sürece karşı çıkanların gerekçelerini ellerinden alır, Türkiye'nin bölgedeki bütün Kürt gruplarla birlikte hareket edilebilmesinin önünü açar. Dolayısıyla Çözüm Süreci için tehdit olarak görülen Kobani'deki gelişmeler fırsata dönüştürülebilir.

Ayrıca, PKK, Türkiye'deki silahlı faaliyetlerine devam ettiği müddetçe, IŞİD'e karşı ortak bir mücadele zemini oluşturulamaz. Türkiye, sürekli olarak kendisini tehdit eden PKK'nın silahlandırılmasını istemez; zira silahların olası halde kendisine karşı kullanılacağını bilmektedir.

Öte yandan, görülmesi gereken diğer bir noktada, IŞİD'in ortaya çıkması, aslında Türkiye ve PKK açısından başka bir fırsat sunmaktadır. İki hasmı bu sayede birbirine yakınlaşmaya zorlamaktadır. Bundan dolayı, Kürt siyasi hareketi unutmamalıdır ki Suriye'de elde ettiği kazanımları korumanın yolu, Türkiye ile müzakere ve barıştan geçmektedir. ○

Gazeteci, TRT Haber